

EU borreform, hosszú távú célok, közép-európai szempontok

- 1) Igazgató FVM Szőlészeti és borászati Kutató Intézet Kecskemét,**
- 2) Elnökségi tag, FIVS, Párizs**
- 3) COMEX tag, OIV, Párizs**

1. Bevezetés

Az EU borszektorának reformja időszerű és fontos. A célkitűzések alapvetően helyesek, a helyzetértékelés jó. A szőlő- és borszektor a többi mezőgazdasági és élelmiszeripari termékekhez képest jóval összetettebb, aprózottabb, hosszabb termelési ciklusokkal, más szektorokhoz képest erősebb, szerteágazóbb térségi és társadalmi kapcsolatokkal jellemezhető.

Éppen a borszektor tulajdonságai miatt nehéz a borreformot előkészíteni és végrehajtani. Ugyanakkor, ha jók a szakmai célkitűzések, a reform szakmai alapvetésekre épül, és mindenekfelett az EU borszektorának a versenyképességének növelése a cél, akkor a társadalmi konszenzus megteremtése sem lehetetlen.

Az EU borreform tervezet ma jó irányba indult el de félúton van.

2. Az EU borreform környezete

Az EU borreform környezetét azért érdemes figyelembe venni, mert az okokat, valamint a reform céljait, annak végrehajtását is magyarázza.

2.1. EU bővítés

Az EU bővülésének az eredménye, hogy a szőlőültetvények típusa, állapota sokkal színesebb lett, a mediterrán és kontinentális termőhelyek kiegészültek közép-európai és balkáni termőhelyekkel, eltérő termőhelyi, termelési a borkulturális adottságokkal.

2.2. Globalizált verseny

A korábban jellemző európai dominancia helyett ma a szőlő- és bortermelés, a borpiac és a borfogyasztás is globális jellegűt öltött.

2.3. A bor, mint termék megváltozása

A bor, mint termék az alábbi módon változott meg.

- Lokális termékből globális termékké is vált.
- Hagyományos terméktulajdonság mellett megerősödött az innovatív jelleg is.
- A kulturális jelleg mellett megjelent és megerősödött a bor üzleti és piaci termékjellege is.
- A bor termőhely meghatározottság mellett piaci értelemben is erősödött a borok márká és fajta jellege.

3. A reform hosszú távú célja és hatása

A reformnak egy olyan szabályozási arányt kell kialakítani, ami a szerző véleménye szerint az alábbi két alapelven nyugszik. Az EU borreform tervezete ebbe az irányba mutat, de a folyamatot végig kell vinni, be kell fejezni

3.1. Input szabályozás helyett output támogatás

Az a megfontolás, hogy a szőlőterületek, vagy annak termését, illetve a piacra kerülő borok mennyiségét szabályozzuk a nyitott piaci rendszerekben, nem vezet eredményre. Éppen ezért a termék fejlesztését és annak piacra kerülését kell segíteni és támogatni. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a termelés-szabályozásnak azt a módját, amikor a szőlőterületek telepítését vagy kivágását kvóták alapján engedélyezzük, vagy támogatjuk, illetve a feltételezett, vagy valós többlet bort támogatással lepároljuk, minél hamarabb be kell fejezni.

Ezen intézmények helyett a szerkezet-átalakításra kell fordítani a rendelkezésre álló pénzt, hiszen ettől remélhető, hogy a piacnak megfelelő, versenyképes termékek jönnek létre.

A másik fontos terület, ami támogatást igényel a borok piacra jutása, az ehhez kapcsolódó információs rendszerek, marketing programok, piaci intézmények, civil szervezetek támogatása.

3.2. Keretszabályozás

A borok technológiai szabályozásának, a borok kategóriáinak két dolognak kell megfelelniük. Az adott termőhely adottságainak, valamint a piacnak. Éppen ezért kívánatos, hogy az EU ebben a kérdésben keretszabályozással éljen, ami az OIV eredményeire legyen alapozott, és nemzetközileg harmonizált. Ennek az lehet a pozitív eredménye, hogy a globális piacon a bor fogalma egységessé válik. Ezzel együtt a nemzeti szintnek kell elvégezni az EU által megadott kereteken belül, a helyi szabályozást. A nemzeti szint jobban tud a helyi termőhelyekhez és a helyi termelők piaci céljaihoz megfelelő részletes szabályozást kidolgozni.

Azt el kell fogadnunk, hogy a világnak bármely pontján készülő bor kisebb nagyobb kiegészítő eljárásokkal készül el (sav növelés, cukortartalom növelés, alkohol hozzáadás stb.). Ezeknek az eljárásoknak a szélsőértékeit kell a keretszabályozásnak meghatározni, a helyi mértékét a nemzeti szint határozza meg.

Ugyanakkor az a koncepció, ami szerint a szabályozás mértéke a földrajzi eredet-megjelölésben is kifejezésre jusson (védett földrajzi jelzéssel az általános technológiai szabályozás alapján készülő boroknak, és védett eredetjelzéssel, származáshely-megnevezésekkel pedig az egyedi szabályozású boroknak) támogatandó elképzelés, hiszen a bornál a földrajzi eredet technológiai és piaci értelemben is nagyon fontos, meghatározó.

Ami pedig a kiegészítő borászati eljárásokat illeti az OIV szabályai mérvadóak lehetnek, de ezen túlmenően olyan szabályozást kell kialakítani, ami nem nyújt automatikusan versenyelőnyt egyik régióknak sem, pl. az alkohol, a must, vagy a sav eredetére vonatkozóan.

4. Közép-Európa, Közép-Kelet Európa szempontjai

Mivel a közép-európai és a kelet-európai országok legfrisseb tagjai az EU-nak, ezért érdemes az ő szempontjaikat kicsit részletesebb elemezni.

4.1. Eltérő ökológiai feltételek

Magyarország, Szlovákia, Bulgária, Románia eltérő ökológiai adottságokkal rendelkeznek a korábban csatlakozó, vagy az alapító EU bortermelő államokéhoz viszonyítva. Míg ott az atlanti és a mediterrán jelleg volt a domináns, itt a kontinentális befolyás is megjelenik, eltérő talaj és klimatikus hatások mellett.

Ezért a térség érdekelt abban, hogy az EU keretszabályozása mellett technológiai szabályozását az eltérő ökológiai viszonyaihoz igazítsa nemzeti szinten. Ezen a területen ezek az országok a támogatási rendszer egységes alapelvű pl. területi alapon történő elosztását tarthatják igazságosnak.

4.2. Privatizáció utáni állapot

A privatizáció utáni állapotok, a heterogén ültetvényviszonyokkal (kor, fajtatelepítés, kezeltség, termőhely optimalizálás stb.) jellemezhető.

Ezért a térség érdekelt abban, hogy az EU a termékfejlesztés céljából a szerkezetátalakításra helyezze a hangsúlyt.

4.3. Megváltozott hazai és nemzetközi borpiac

Az említett országok belső borpiaca és az export piacok is drámai gyorsasággal változtak meg. A hipermarketek elterjedtek, az elosztási csatornák száma nőtt, de ugyanakkor koncentráltabb is. A korábbi domináns export piacok is átalakultak. Sem a helyi, sem a globális piacokhoz nem tudtak eléggé gyorsan alkalmazkodni a privatizáció után megerősödni készülő borászatok, családi vállalkozások.

Ezért ez a térség érdekelt abban, hogy az EU borreformban minél nagyobb szerepet kapjon a piacra jutás támogatása és segítése.

5. Összefoglalás

Az EU borreform idejében, ha nem késve indult el, helyes célkitűzéseket jelölt meg. Úgy tűnik a borreform jelenlegi állapota inkább egy helyes irányban lévő közbülső állomás, mint a végcél maga. A szerkezetátalakítás és a piacra jutás segítése felépítendő intézmény, a területi szabályozás, valamint a borok támogatott kivonása pedig a leépítendő szabályozási módszerek.

A Közép-Európa és a Kelet-Európa bortermelő országai különösképpen érdekeltek lehetnek az EU borreform ilyen irányú megvalósulásában.